

velja kaj velja, Avstriji ohraniti mir in zlasti ne zasedati kake turške dežele, t. j. „mi ustavoverski Nemci se bojimo vojske z Rusi, pa tudi od turške zapuščine, ako Turčija res razpade, nečemo nič imeti, ker so sosedne nam turške dežele — slavjanske; Slavjanov pa imamo že prek zadosti, tako, da jih že komaj krotimo . . .“ Brez dvombe so pričakovali, da jim bodo ministri pritrdili. Ali močno so se ogoljufali. Minister Auersperg jim ni pritrdil, ampak na njihovo največjo jezo odgovoril: „minister vnanjih zadev se ne bo dal motiti ne po kričanju nekaterih ljudi po vojski (Magjarov), a tudi ne po zahtevanju nekaterih ljudi (115 turkoljubnih poslancev), naj bi Avstrija ostala na vsak način — mirna.“ Komaj je knez Auersperg ove moške besede spregovoril, že je nastal velik hrup in šunder, nemški poslanci so sikali, oho klicali, tako, da je predsednik moral sejo sklončati.

To je dobro znamenje; Avstrija tedaj ne bo šla v boj zoper Rusijo, pa tudi mirna ne bo ostala na vsak način, ampak prilično z vojno udarila na Turško in zasedla potrebno nam Bosnijo in Hercegovino. Tako si tolmačijo sedaj ministrov odgovor avstrijski pravi domoljubi. Ali imajo prav ali ne, to bo bližnja prihodnost pokazala.

Cerkvene zadeve.

Za izboljšanje duhovniške plače zahteva finančni minister 1.137.446 fl., ki se imajo med dežele v državnem zboru zastopane razdeliti. Na Štajersko pride 105.000 fl. na Koroško 26.110 fl. na Kranjsko 23.408 fl. Ob enem je minister Stremajer predložil načrt nove postave, po kateri se ima duhovnikom plača izboljšati. Potem načrtu bo se župnikom v Gradcu vračunilo 1000 fl. kot letna plača, župnikom v mestih in večjih trgih (2000 prebivalcev) in kopališčih 700 fl. vsem drugim 500 fl. Kaplan v Gradcu dobi 400 fl., v mestih, večjih trgih in kopališčih 350 fl., drugod pa 300 fl. Do sedaj je kongrua ali najnižja letna plača pri župnikih na starih farah 315 fl., na novih 400 fl., pri kaplanih pa 157 fl. in 210 fl. Gledé teh števil bi marsikdo mislil, da se bo sedaj duhovnikom plača znatno izboljšala, tako, da bo n. pr. župnik na novi fari takoj dobil 100 fl. kaplan 85 fl. več. Mogoče, da bo tu pa tam tako, v obče bo celó drugače. Razlogov nam podaja postavin načrt sam. Ta namreč ukazuje izdelovanje novih fasijonov ali novo napoved vseh duhovniških dohodkov in nekaterih izdatkov. Kder in kolikor bo potem zmanjkalo do 500 fl., oziroma 300 fl., to se bo iz državne kase dolagalo, in nič več. To pa utegne večidel povsod jako mala svotica biti ali pa celó nobena. Kajti dohodkom se bo moral vsak krajcar vračunati: dohodki od zemljišč, od hiš, obresti župnijskih kapitalov, plačilo od ustanov ali štifting, štolarni dohodki, navprečine ali pošallje, pisnice od krstnih listov itd., doneski

iz zalagalnih in podpirovalnih zavodov (duhovniških društev?), iz cerkvene blagajnice, od patrona, potem dohodki od deputatov, bernj ali zbirk in drugi dohodki (mešne štipendije?) itd.

To nam je res čudno izboljševanje duhovniške plače. Ako bi se pri uradnikih jednako postopalo in jim dijete vračunovale, bi pri marsikaterem državna kasa lahko prihranila — celo plačo.

Šolske sestre na Štajerskem.

III. Razširjanje in sedanji stan „šol. sester“. Poslopje, v katerem so pobožne učiteljice, privatno šolo imele, bilo je blizu cerkve oo. Frančiškanov, tik tako imenovanega „Stainzerhof-a“. Hiša je bila njih lastnina. Kupile so poslopje za drago ceno 33.000 gold. leta 1843 v spomladi. Da jim je mogoče bilo to svoto skupaj spraviti (vsaj 23.000 fl.), se imajo zahvaliti velikej dobrotnici dobrodejnih zavodov, sedaj v Bogu počiva-jočej cesarici Avgusti Karolini, ki je lepi znesek 5000 fl. darovala. Nadvojvoda Maksimilijan, graški škof Zängerle in še veliko drugih dobrotnikov je zdatno pripomagal s svojimi darovi. Ta hiša je bila prvi sedež „šol. sester“ v Gradcu, tako imenovana „matiška hiša“, (Mutterhaus). Za obilno število otrok, ki so kaj radi k ljubeznjivim „sestram“ v šolo zahajali, je bilo poslopje kmalu premajhno. S pomočjo dobrotnikov si nakupijo pobožne učiteljice sosedno hišo tako imenovani „Stainzerhof“. S tem so dobile dovolj prostora za učilnice, za sestre, ter za male otroke. V tem poslopiju še je le „šol. sestram“ mogoče bilo večje število otrok podučevati, katero je vedno bolj in bolj naraščalo. Leta 1844. 30. maja so odprle tudi oskrbnišnico za male otroke, ki še niso za šolo odrastli, da bi tako od najnežnejše mladosti otrokom varbinje bile. Zraven tega so še ustanovile konvikt ali penzionat, t. j. rejenišnico. Tiste deklice namreč, katerim je mogoče bilo plačati, so v samostanu stanovale, tam na hrani in odreji bile. Res blagor otrokom, katerim je to dano, da imajo v tistih letih, kedar se ravno čednosti v mlada srca saditi morajo, vedno na strani vidnega angelja varha, kateri njih s pobožnim in svetim življenjem, z ljubeznjivim svarjenjem na potu krščanskega življenja vodi. To je dano v popolni meri otrokom, ki živé v taki rejenišnici pri „šol. sestrah“. Gotovo največja dobrota takim otrokom je, da se popolnoma seznanijo z resnicami sv. vere (kolikor je to pri otrocih mogoče), ter da je v takih zavodih poduk in obnašanje tako, da je ob enem tudi odgoja v smislu sv. katol. Cerkve.

Gospodarske stvari.

Nekaj o pitanju, krmljenju svinj.

Čas pitanja svinj se deli v tri dobe. V prvi dobi se dela maščobna tkanina. Mast se pomnožuje na tistih mestih, na katerih se mast pod vsa-

kimi okoliščinami nahaja, kakor n. pr. na mreni, na ledvicah. Meso raste, kri se množi. V tej dobi teža živadi čudovito raste. V drugi dobi vdira mast v maščobine tkanine. Pri tej priliki gre živad posebno na široko in dolgo, manj raste velikost in teža, ker je mast lažja kot tkanine, ktere so se v prvi dobi narejale. Tretja doba je doba bolehavne tolščice. V njej prestane narejanje tkanin. Mesene nitke in žleze izginejo, ker jih narastajoča mast bolj in bolj pritiska in delavnost dotičnih organov se včasih tako moti, da nekatere kratki celo življenje v nevarnost pride in se skonča. Živeci, ki svoje delovanje v čutenju in gibanju kažejo, se po nakopičeni masti tlačijo in tiskajo tako, da se žival ne more skoro več gibati in le še slabo več čuti, včasih tako slabo, da se primeri, da podgane pitanim svinjam živo kožo grizejo, pa svinje tega ne čutijo več in se ne genejo iz mesta.

Trpež teh različnih dob in sploh celega pitavnega časa se razna po starosti, plemenu in posebnih lastnosti živadi. V tem obziru se ne dajo določene dobe postaviti, vendar pa se navadno za prvo dobo računai 6—8 tednov, za drugo 3—5 tednov. V obče trpi pitanje 8—12 tednov; pri popolnem pitanju na boh ali za slanino 16—18 tednov, ki se pa le redko kedaj več izplača, mnogokrat še celo nevarno postane. V prvi dobi je svinja še malo izbirčna gledé krme in dajejo se zato krmine, ki so boljše kup, posebno odpadki raznih obrtniških izdelovanj v zvezi z kuhanim krompirjem, repo in zdrobljenim ječmenom. Ako se kaže, da život svinje močno narašča, tako je to znamenje, da je zdaj druga doba blizu. V tej dobi gre pred vsem za to, da se narejanje masti po primerni klaji kolikor mogoče pospešuje. Tretja doba pitanja nastopi tedaj, ko se je že toliko masti naredilo, da so se posamne mišice že otužile, t. j. z tučo ali mastjo že skozi in skozi prevlekle. Živadi postanejo zdaj tako debele, da jih debelost k vednemu ležanju sili, k večemu vzdignejo še prednji del trupla med tem ko zadnji konec le bolj za seboj vlačijo.

Nastane dalje vprašanje, v kateri starosti se ima svinja začeti pitati. Starejša živad pri pitanju več slanine nareja, ali meso postane bolj grobo in žilavo. Pri mlajših živalih se nareja bolj nježno in tenko, mehko meso, masti se pa manj nastavlja. Kdor tedaj angleške svinje in njihove zarodnike le bolj na meso pitati hoče, ta jih mora z 6—9 meseci pitati začeti; kdor pa pri pitanju bolj na slanino gleda, ta pred 18. meseci starosti pitanja ne sme začeti. Svinje navadnega domačega plemena morajo v vsakem primeru starejše biti, tedaj 12—13, oziroma 27—30 mesecev. Koristno je pitanje angleških plemen, ako se živali od mladega pri dobri hrani imajo in slednjič še 8—10 tednov posebno pitajo in z 10—12 meseci prodajo ali zakoljejo. Skušnja je dokazala, da svinje 5—7 mesecev stare najprej na teži pridobivajo in da povžito hrano naj više povrnejo, ako so 75 kilogr.

težke in 100 kilogr. ne prestopijo. Ta okoliščina je zelo imenitna gledé na to, kdaj se živadi začno pitati. —

Zimska jabelka. 3. Luikovo jabelko. (Lukas XIII. 1. b) Luiken-Apfel. Srednje, navadno ploščasto, okroglo, jako lepo pobarvano jabelko, ki je zlasti v Vürtembergu na Nemškem splošno razširjeno in zaradi dobrih lastnosti, pred vsem pa zavoljo obilnega doneska resnično zelo cenjeno. Prava barva gladke lupine je sprva svitlo-belo-zelena, pozneje belo-rumena. Večji del sadu pa je z lepo krvavo rudečimi progami različne širokosti naslikan in lepo karmezinasto-rudeče pikast. Zori meseca oktobra, vendar jabelko trpi tudi do marca. Akoravno sad le druge vrste, je vendar jako cenljiv za prodajo in za gospodarstvo, kakor za sušenje in za jabelénico. Drevo raste krepko, postane precej veliko in doseže visoko starost; ter ostane trpežno in zdravo. Ker pozno cveti, mu malokedaj pozni mraz škoduje. Za vsako zemljo, za visoke, nizke, mrzle, zavarovane lege je Luikovo jabelko zelo dobrotljivo in izvrstna sorta in se tedaj močno priporočuje za sadunosnike. 4. Rumeni Rihard (Lukas V. 1. a) tudi imenovan: veliki Rihard, Grand Richard. Srednje veliko, okrhano, keglji podobno jabelko, ki ima nježno gladko, lupino blede-rumeno barvo, katera je na prisolnčni strani včasih majhno svitlo-karmezinasta. Diši po vijolicah. Zori meseca oktobra do decembra, tudi pozneje. Za mizo in gospodarstvo priporočivna sorta. Drevo krepko močno vzraste in napravi široko krono. Stori v težki, kakor tudi v lahki zemlji in v slednji posebno obilno rodi. Priporočuje se tudi za prodajo. Juri Žmavec.

Valjar in njegova poraba v poljedelstvu.

M. Za plugom in brano je valjar najimenitnejše orodje za obdelovanje zemlje. Vobče služi v to, da se z njim zemlja zdrobi, njivi potrebna vlaga podeli, setve in rastoče rastline v zemljo pritisnejo in sploh zemljišču vlažnost ohrani. Posebno se valjar rabi: 1. Če se z brano potrebno zdrobljenje zemlje ne da doseči. 2. Za stisnjenje zemlje pred novim oranjem. Posebno je to stisnjenje potrebno, ako se imajo po spravljanih osipavnih sadežih njive za pšenico pripraviti. 3. Če je pri prebohotni rasti ozimine spomladi ali tudi jarine se bati, da setev poleže. Z povaljenjem se prebohotna rast nekoj zadrži. Seveda, če se že bilke prikazujejo, se ne sme setev več valjati, ker bi se sicer bilke z valjanjem polomile. 4. Če mraz ozimino vzdigne in cela setev rumena žolta postane. 5. Za pritisnjenje deteljnega, travinega in drugega dobrega semena. Za proso, sirk in taka semena srednje debelosti je naj bolje, če se pred setvijo njiva povalja in vsejano seme povlači. 6. Za razdrobljenje skorje prstene, ktera včasih po naglih plohah in za njimi sledeči suši nastane, in sicer predno se setev iz zemlje prikaže, kakor tudi potem. V ta

namen se pa rabi ježičasti valjar; ali pa se pri-
bijejo na gladki valjar latice ali železne šine. Tudi
velja, ako se gladki valjar z verigo ovije in po-
vršje valjarjevo brapavo napravi. 7. Ivrsten ugođen
včinek ima tudi povaljanje travnikov rano spom-
ladi. Ž njim se travine koreninice, ktere je po-
zimski mraz privzdignil, k tlam pritisnejo in drn
dobi ravno površje, kar je koscem in grabljicam
ljubo. 8. Služi valjanje tudi za vzdrževanje po-
trebne vlažnosti v zemlji ne le na polju, ampak
tudi na travnikih. Vzrok leži v tem, da se z
zdrobljenjem zemlje moč, vodo na se potegniti in
v sebi vzdržati, poveča.

Večidelj kmetovavci valjar premalo ali o ne-
pravem času rabijo. Navadno se ž njim še le o
setvi začne delati in vendar je njegovo delo že
pri pripravljanju polja za setev silno potrebno in
hasnovito. Povaljanje grobozrnatega semena, ka-
kor je to n. pr. pri ječmenu skoraj splošna nava-
da, je pa le o suhih spomladih opravičeno, sploh
pri večidel suhem vremenu. Kot pravilo pa ne
sme veljati, ker že jeden močen dež zemljo močno
oskori, t. z. trdno skorjo prevleče. Take njive se
smejo še le takrat povlačiti, ko so mlade rastlinice
že za prst dolge postale. Drugače je to pri drobo-
zrnatih semenih, pri katerih je povaljanje jedino
sredstvo jih v zemljo vtisniti in jih tako v tesno
zvezo z zemljo spraviti.

Da pa valjar svoj namen tudi doseže, mora
primerno težek biti; dolgi, tenki valjarji svoj na-
men le bolj na pol dosegaajo, ker ne morejo po-
trebnega pritiska narejati, stežavajo obračanje,
zavlečejo prst in, če je seme že posejano, tudi
seme. Valjar bi ne smel daljši biti, kakor 2
metra. Priporočati je tudi, da se valjar tako na-
pravi, da se more na obeh straneh spredaj in zadaj
vpregati tako, da ga na koncu njive ni treba obračati.

Za vtrjevanje njiv, za pritrjevanje setev in
mladih rastlin k zemlji, kakor tudi za vzdrževanje
vlažnosti v zemlji je gladek valjar priporočevati;
za drobljenje grudastih zemljišč pa zasluži ježa-
sti in pa obročasti valjar pred gladkim prednost.
Tako je Burgov dvojčekast valjar, ki obstoji iz
dvojnega ježastega valjarja med lesenim zbojem
za drobljenje prstene skorje kaj izvrsten. Za
razdrobljenje grud pa je Krokilov in Nišvicov
grudolamar in prašna brana boljša.

M. Kakoršno mora sadovno drevesce biti,
da je za presajanje najbolj pripravno. Sadovno
drevesce za presajanje pripravno mora imeti vitko,
ravno, dosti močno in dolgo steblo, na katerem ni
nobenih ran ali kakih dragih poškodovanj videti.
Korenine morajo biti obilno razraščene, zdrave in
na prerezu rumenkasto-bele. Vrh mora imeti naj-
manj 3—4 vejice, izmed katerih mora biti jedna kot
podaljšano steblo za srednjo glavno vejo pripravna.
Ako ima drevesce sledi suše, močne ozeblin ali
kake druge bolezni, ni za presajanje in tudi ne
za nakupovanje.

Sejmovi na Štajerskem. 4. nov. v Ponkvi;
6. nov. v Lembergu, pri sv. Lenartu v slov. gor.,
pri Novicerkvi, v Pobrežji pri sv. Vidu, v Brežicah,
v Ročici, v Selnici nad Mariborom; 10. nov. pri
sv. Martinu pri Wurmbergu; 11. nov. v Gomileh,
pri sv. Mohorju, v Marenbergu, pri sv. Martinu
pri Slov. Gradu, v Oplotnici (Sv. Barbara), v
Laškem in v Spod. Hočah.

Sejmovi na Koroškem. 6. nov. v Podkloštru,
pri Reihenaui, v Feld-u v Marlborjetu, v Strass-
burgu; 10. nov. v Dürnteinu; 11. nov. v Krškem,
v št. Martinu in v št. Martinu nad Belakom in
Gornj. Belanah.

Dopisi.

Iz Brežic. (Odgovor na javno prašanje.)
Tistemu (negdo iz Brežic) darovniku za Čelško
kapelico, ki mi žuga eno zagosti, mora znano
biti, da sem za njo potrošil za načrt fl. 3.— za
apno fl. 15.—, za opeke fl. 15.—, za zidarja
fl. 7.— in Hleben, berniku fl. 9.— tako skupaj
fl. 49.—. Prejel sem od bernika 9 vedrov mošta, po
5 fl. vedro, tako skupaj fl. 45.—, od g. Krazliča
gotovega denarja fl. 1.—, zato vsega skupaj
fl. 46.—. Jaz bi se tistemu posestniku priporočal,
da bi meni tako zagodil, da bi tiste fl. 3.—, ktere
še imam za stroške dobiti od ktere strani koli,
dobil, ker sem kamenje za zidanje še tako brez
plačila zraven dal. Ig. Loj. Altmann.

Iz Celja. Naši mestjani že več časa ngibljejo,
kako bi z mogoče malimi stroški postavili most,
da bi po njem laglje dovažali drva itd. Ker pa
je v mestni kasi rada suša, zato se dela nič prav
niso upali poprijeti. Toda sedaj bo menda šlo
— misli modra glava „pürgermajster“ Neckerman
in jegovi svetniki v mestni hiši. Prišel je namreč
Pečovnik z večimi posestniki celjske okolice in
„pürgermajstra“ poprosil, naj se pri stavljenju mosta
tudi na okoličane vzeme ozir ter brv pri „Grena-
dirwirth-u“ prenaredi v most. Okoličani bi tako
pripravljeni bili za most tudi kaj storiti. Mestni
očetje bi te ponudbe bili močno veseli, ko bi se
tudi srenjsko zastopništvo celjske okolice tako zgla-
silo. Na obljube posameznikov — ne gre meni
nič tebi nič most staviti. Brž čas so pravo zadeli.
Prihodnji teden, 13., 14., 15. novembra se začnejo
zopet obravnave pri porotniški sodnji. Toženi so
Karl Heumaier zaradi goljufije, Franc Trauner zaradi
uboja, Franc Postič zaradi nezvestnosti, Vid Plajn-
šek zaradi težkega telesnega poškodovanja in Jožef
Turk kot goljuf. Nedavno smo pokopali dolgo-
letnega profesorja tukajšne gimnazije, g. Oreška.
Rajni je zraven drugih dobrih lastnosti imel še to, da
je bil tudi znan kot štedljivec ali šparovec. Nekokrat
bere v neke dunajski novini, kako neki Plahz z de-
narji tako srečno baranta, da izplačuje po 45%.
Za poskušnjo mu pošlje g. Orešek 2000 fl. in res
kmalu dobi od Plahza od $\frac{1}{4}$ leta obresti od 2000 fl.